

K A N O N
FOR
DESIGN OG KUNSTHÅNDVÆRK

Indledning

- 01 Flora Danica
- 02 Thorvald Bingesbøl
- 03 Knud V. Engelhardt
- 04 Marie Gudme Leth
- 05 Gertrud Vasegaard
- 06 Poul Henningsen
- 07 Gunnar Aagaard Andersen
- 08 Verner Panton
- 09 Kevihjulet
- 10 Fiberline Facadesystem

(01-10 downloades enkeltvis efter behov)

Designrådet

Designkanon

Danmark har fået en kulturkanon, der peger på, hvad der er værd at beskæftige sig med indenfor dansk kultur, og på uomgængelige værker. Kulturkanonen er et forsøg på at definere en fælles dansk dannelseskultur, som helt uden tvivl kan diskuteres.

Kunstindustrimuseet har 10 af de i alt 12 kanoniserede værker indenfor design og kunsthåndværk repræsenteret i de permanente samlinger. På Kunstindustrimuseet kan de kanoniserede værker ses i en større sammenhæng og ses i forlængelse af andre værker. På museet er det muligt at få en uddybet forståelse af de enkelte værker, der kan vurderes i forhold til periodeinddelinger, stilistiske nybrud samt tekniske og produktionsmæssige udviklinger. Endelig lægger vi vægt på at vise den "krydsbestøvning", der foregår mellem design og de andre kunstarter, hvilket lægger op til "det nye gymnasiums" grundlæggende idé om samspil mellem fagene.

DESIGNRÅDET

Per Boelskifte og Bodil Busk Laursen
– 29. januar 2006

Både Legoklodsen og Nimbus motorcyklen er med. Designrådet blander sig i debatten med en alternativ kanon for design og kunsthåndværk. Læs om de 12 udvalgte værker.

Bæltespænde, sølv med opaler, 1903

Design: Georg Jensen (1866-1935)

I 1904 åbnede Georg Jensen sit første værksted i Bredgade, København og lagde hermed grunden til en ny smykkekunst, som hurtigt blev anerkendt både nationalt og internationalt. Hans smykker fremstilles stadig og markedsføres rundt om i verden i butikker med hans navn. Georg Jensen har som én af de få danske designere skabt et internationalt brand, og han repræsenterede en sjælden kombination af stor kunstnerisk kraft og købmandsskab. Georg Jensens helt selvstændige stil er inspireret af naturen, og han har som ingen før givet sølvets overflade liv. Kombineret med farvede sten som rav og koral fik smykkerne varme. Georg Jensens smykker og andre sølvarbejder er repræsenteret på museer over hele verden; det var hans idealistiske mål at gøre det muligt at massefremstille smykker og dermed billiggøre dem for forbrugeren.

Carlsberg Pilsner etikette, 1904

Design: Thorvald Bindesbøll (1846-1908)

I 1904 blev Carlsberg-bryggeriet leverandør til Det Kongelige Danske Hof, og i den anledning lancerede bryggeriet den nye Carlsberg Pilsner med etikette af arkitekten Thorvald Bindesbøll. Med massekonsumets indtog i slutningen af 1800-tallet og den skærpede konkurrence kom behovet for produktreklame, og på bryggeriets opfordring tegnede Bindesbøll Pilsner-etiketten som en viderebearbejdelse af en firkantet etiket til Gamle Carlsberg Pilsner fra 1897. Valget af Danmarks største dekorative kunstner nogensinde til denne opgave skulle vise sig at være en klog disposition. Den nye etiket har rod i skønvirketidens slyngede ornamentik, den er dynamisk og fortællende med den lille humleblomst og præcis i sit budskab. Den har om noget vist sig slidstærk og er for mange efterfølgende generationer blevet synonym med dansk ølkultur.

Pendel, 1925/27

Design: Poul Henningsen (1894-1967)

Udstillingen "Exposition Internationale des Arts Décoratif et Industriels Modernes" i 1925 blev gennembruddet for Poul Henningsens glaspender. De var resultatet af flere års forsknings- og udviklingsarbejde, hvor han fra 1924 udviklede armaturer for Louis Poulsen. PH-lampen, der bygger på et system af tre opalglasskærme med helt mattede undersider, blev udstillet i det nybyggede Forum i København i 1926.

Buffet, 1929

Design: Kaare Klint (1888-1954)

Kaare Klint påvirkede som leder af Kunstakademiets Møbelskole en hel generation af danske designere fra 1924 til 1954. Klint var en pioner i udviklingen af den danske variant af funktionalismen. Hans undervisning tog afsæt i studiet af ældre møbelkunst. Hans studerende lærte at arbejde analytisk, og det langsigtede mål var standardiserede møbeltyper. Møbler

skulle tilpasses menneskets proportioner, rummets størrelse og det øvrige bohavede, som skulle opbevares i møblerne. Under udviklingen af buffeten blev Klints studerende sat til at opmåle et standardservice for på den baggrund at proportionere optimalt. Buffetens formsprog blev lånt fra engelsk 1700-tals-møbelkunst, og den blev udført i det fineste snedkerhåndværk i Cubamahogni.

Nimbus motorcykel, 1934

Design: P.A. Fisker og Anders Fisker

Fisker og Nielsens lille elektriske fabrik i København lancerede allerede i 1909 den første patenterede Nilfisk støvsuger. Deres første motorcykel – “Kakkelovnsrøret” – kom på markedet 10 år senere. Karakteristisk var den designet helt fra bunden uden skelen til nogen forbilleder. Den forblev i produktion frem til 1928, og først i 1934 kom afløseren, designet af P.A. Fisker og sønnen Anders Fisker. Med sit stærke og kraftfulde formsprog kombineret med gennemtænkt, driftsikker teknik blev den en stor succes. Også officielle institutioner værdsatte modellen, som blev produceret frem til 1960.

LEGO klodsen, 1949-58

Design: Ole og Godtfred Kirk Christiansen

Da snedkermester og fabrikant Ole Kirk Christiansen i 1949 sendte “LEGO murstenen” i plast på markedet, var der få, der så potentialet. Sønnen Godtfred arbejdede målbevidst de næste 10 år med at udvikle et sammenhængende produktsystem, baseret på den oprindelige stabile klods med knopper, men forfinet og optimeret, så det som “LEGO system i leg” brød radikalt med, hvad legetøjsverdenen ellers kunne byde på. Fokus var flyttet fra objektet til barnets samspil med objektet. Da LEGO i 1958 kunne patentere koblingsprincippet, var produktet modent til at erobre en betragtelig del af legetøjsmarkedet. I de forløbne godt 50 år er der blevet produceret mere end 350 milliarder LEGO-elementer.

Y-stolen, 1950

Design: Hans J. Wegner (f. 1914)

Hans J. Wegner er på én gang stolesnedkeren og kunstneren blandt de store danske møbelskabere. Hans arbejde med at forstå træets logik tager afsæt i historiske møbeltyper. Mest kendt er hans arbejde med kinesiske karmstole, som begyndte i 1944 og i 1949 kulminerede i det på én gang luksuriøse og spartanske snedkermøbel “Den runde stol”, som blev ikonet for dansk designs internationale triumftog i 1950’erne. “Y-stolen” er det mest solgte møbel fra Wegners hånd. Det er en industriel variant af karmstolstemaet, som afspejler Wegners ønske om at skabe en billig og funktionel “folkestol”. Stolen er enkel og slank, men også robust. Den har bondemøblets redskabskarakter, men er industriel og udtryksfuld som 1800-tallets “Wienerstole” fra Thonet i dampbøjet træ. “Y-stolen” er eksponent for den håndværksæstetik, som prægede efterkrigstidens danske variant af den organiske modernisme.

Stabelstolen Myren, 1952

Design: Arne Jacobsen (1902-1971)

Arne Jacobsens “Myren” blev et vendepunkt i dansk møbelkunsts historie. Den var den første virkeligt succesfulde, masseproducerede industriestol. Formpresning af krydsfiner i tre dimensioner var slået igennem under 2. Verdenskrig, men “Myren” var den første stol med sæde og ryglæn i ét stykke. Stolen er et tidligt eksempel på efterkrigstidens fremherskende stil i kunst, arkitektur og design: organisk modernisme. De funk-

Model No. 992, "Den gravide and", 1952

Design: Henning Koppel (1918-81)

tionalistiske arkitekter lagde vægt på minimering i såvel udtryk som materiale. "Myren"s skal er tynd, og den har kun tre spinkle ben. Stabelstolen er billig at producere og let at håndtere i såvel den lille lejlighed som i offentlig brug.

I Henning Koppels arbejder mærker man en stærk kunstnerisk åre kombineret med en kompromisløs håndværksmæssig tilgang. Han formgav over et bredt spektrum: glas for Orrefors, keramikservice for Bing & Grøndahl, lamper for Louis Poulsen – og sågar frimærker. Det var dog det lange samarbejde med Georg Jensen, der kom til at sætte sig de stærkeste spor med bestik ("Caravel", 1957) og ikke mindst hans fiskefad og fornemme sølvkander, der i deres stærke organiske formsprog har et tidløst og moderne udtryk, der næppe er overgået. Koppel modtog talrige udmærkelser for disse epokegørende arbejder.

Panton-stolen, 1960/1967

Design: Verner Panton (1926-1998)

Drømmen om en industriel stol i ét stykke og i ét materiale går tilbage til slutningen af 1800-tallet. I 1920'erne fremkom de første såkaldte frisvingerstole, "bagbens"-løse stole bukket af ét langt stålrør, hvor den siddende synes at svæve. I 1950'erne prøvede man at komme af med skoven af ben ved at placere en sæde-ryg-skål på en piedestal. Det blev Panton, som fik sat den første stol i ét stykke i produktion i 1967. Teknisk og formgivningsmæssigt var der tale om en kombination af frisvingerprincippet og en organisk formet siddeskal. Den dynamiske, frit svungne form synes at vokse op af gulvet som en skulptur. Med sin skinnende, ensfarvede plastoverflade blev stolen et internationalt symbol for tidens popkultur.

Hallingdal møbelstof, 1965

Design: Nanna Ditzel (1923-2005)

I 1965 tegnede og tilrettelagde Nanna Ditzel en tekstilkollektion for Percy Halling-Kochs Design Center. Kollektionen bestod bl.a. af tæpper, plaider og møbel- og gardinstoffer. Møbelstoffet "Hallingdal", der som den eneste del af kollektionen stadigvæk er i produktion, var det første møbelstof, som tekstilfirmaet Kvadrat solgte, og det lagde grunden til virksomhedens succes. Gennem alle årene er "Hallingdal" først og fremmest blevet vævet i to ensfarvede versioner: en helt ensfarvet, hvor kæde og skud har samme farve, og en changerende, hvor kæden og skuddet har hver sin farve. Hvert 5-6-7. år har Kvadrat i samarbejde med Nanna Ditzel revideret farveskalaen. "Hallingdal" er således blevet opvævet i mere end 200 farvestillinger og solgt i over fire millioner meter.

PK 24, 1965

Design: Poul Kjærholm (1929-1980)

Poul Kjærholm havde en håndværksmæssig baggrund som møbelsnedker. Men hans arbejder indenfor møbelverdenen bidrog til en forvandling fra en dansk snedkermestertradition til mere industrielle, moderne former med materialer som stål, læder, peddigrør, glas og sten som de foretrukne. Kjærholm betragtede stål som et materiale, der rangerede på højde med træ, når han arbejdede med sine møbler. Han udnyttede især stålets iboende egenskaber i den fornemme PK-serie, hvor "PK 24" – "chaiselongen" – har opnået et særligt spændstigt udtryk, understreget af en gennemført konstruktion.